

בס"ד. שבת בראשית, מבה"ח מרחשון, ה'תשי"ט

(הנחה בלתי מוגה)

צור תעודה חתום תורה בלימוד², ופירש רש"י³ צור תעודה לשון העדותי בכס היום⁴, לשון התראה, קשור התראתי, וחתום התורה על לב לימודי תלמידך ויראי שמים הנקראים לימודי ה'. ואם תאמר אין לשון קשירה נופל בלימוד תורה, נופל הוא בו, שנאמר: קשרם על לבכם תמיד. וצריך להבין⁵ מהו הענין שהתורה צריכה לחותם, וגם מהו הענין שהחותם תורה הוא יראת שמים, והרי אמיתית ענין היר"ש הוא הקבלת עול מתוך התקשרות פנימי בהתעוררות וגעגועים, שעיקרו בהמדות שבלב, ותורה עיקרה הו"ע ההבנה והשגה שבמוחין, וכמו בהלימוד בתושבע"פ שבה דוקא מתגלה פרטי רצון העליון (כמבואר בתניא⁶), הנה הלימוד בתושבע"פ צריך להיות ביגיעה ובעיון באופן שיהי הכל בהבנה והשגה ברורה, והרי מוחין ומדות הנה לא רק שהם חלוקים זה מזה, אלא עוד זאת, שהם הפכים זה מזה, כמבואר בכ"מ, וא"כ איך אפשר לומר שהחותם תורה הוא יראת שמים.

ב) ולהבין זה צריך להקדים משנת"ל⁷ שבתורה גופא יש בחי' חתן וכלה, והו"ע תושב"כ ותושבע"פ, שתושבע"פ מקבלת מתושב"כ. ונתבאר שהמשכה בתורה היא כמו בכל ההמשכות שסדרם הוא אור מים ורקיע, והתכלית הוא שמבחי' אור יומשך עד בחי' מים ועד בחי' רקיע, והיינו, שכל הענינים הנעלים שישנם בבחי' אור יומשכו למטה בגילוי. וזהו ענין הנישואין דלעת"ל, דעכשיו הוא בהעלם, דוגמת אירוסין, ולעתיד יהי בגילוי. אך צריך להבין, שהרי בענין העילוי דלעתיד כתיב⁸ מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים, ומאחר שהתכלית היא ההמשכה בבחי' רקיע, למה נאמר כמים לים מכסים, שהו"ע ההמשכה בבחי' מים, ולא בבחי' רקיע.

(4) נצבים ל, יט.

(5) משלי ו, כא.

(6) ראה רד"ה צור תעודה תרצ"ג.

(7) אגה"ק סכ"ט.

(8) ד"ה תורה צוה שבערה 1.

(9) ישעי' יא, ט.

(1) מאמר זה הוא המשך למאמר שלפניו – ד"ה תורה צוה (לעיל ע' 135 ואילך).

(2) ישעי' ח, טז.

(3) עה"פ. וראה גם אוה"ת נ"ך כרך א

עה"פ (ע' קעח ואילך). המשך חייב אדם

בדרך תרל"ח פל"ט (סה"מ תרל"ח ע' רג).

ג) והענין בזה, דהנה נת"ל ענין בחי' אמ"ר בכל המדריגות דסדר השתלשלות, שכל המשכה היא בג' הבחי' אמ"ר. וכמו בהשפעת הטיפה, שתחילה היא במוח האב בבחי' לחלוחית רוחנית, בחי' אור, ואח"כ כפי שהיא בחוט השדרה ולמטה יותר היא בבחי' מים, ועד שנקלטה ברחם הנוקבא, ובפרט אחרי ארבעים יום, שהוא בחי' רקיע. וכמו"כ גם בלידה הרוחנית, שהו"ע המשכת השכל, שיש בזה ג' בחי' אלו, והיינו, השכל כפי שהוא בכח המשכיל, בחי' אור, והמצאת החכמה שאין בה ציור מפורט עדיין, בחי' מים, וההשגה דבינה, בחי' רקיע. וכפי שהוא למטה, כך הוא גם למעלה בכל פרטי המדריגות דסדר השתלשלות, שכולם הם בג' בחי' אלו, ועד שגם באצילות יש ג' הבחי' אמ"ר, דבחי' רקיע שבאצילות הוא מ"ש¹⁰ ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא, דהחיות הם בבי"ע, וראשי החיות היינו הראשית דבי"ע, ועל ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא, שזהו הרקיע דאצילות שמקיף על ראשי החיות. אמנם, מעלת בחי' הרקיע היא לגבי ראשי החיות שבבי"ע דוקא, אבל באצילות הרי זה בחי' היותר תחתונה, שהרי רקיע היינו שנצטיירה כבר ההמשכה, ובכללות הוא בחי' בינה דאצי', והכתר (ח"ס) והחכמה הם בחי' אור ומים. וגם בבחי' אריך ישנם ג' בחי' אלו, והם כתר שבכתר חכמה שבכתר ובינה שבכתר, שהם בחי' אור מים ורקיע. וגם בבחי' עתיק ישנם הג"ר דעתיק, שזהו"ע ששלוש שעות הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה¹¹, דהנה מה שאמרו חז"ל¹² כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, הרי זה המשכה מלמעלה שבאה ע"י לימוד התורה שלמטה, דהמשכה זו היא מבחי' אריך, אמנם ענין ג' שעות ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה הוא ההמשכה מלמעלה שבאה מצד עצמה, למעלה מבחי' אתעדל"ת, והוא המשכת בחי' עתיק, הנה גם בבחי' עתיק ישנם ג' הבחי' דאמ"ר, והיינו הג"ר דעתיק שהם בבחי' אור מים רקיע. וכן הוא גם בג' הבחי' אור צח אור מצוחצח ואור קדמון¹³, שהם ג"כ בחי' אמ"ר, והיינו דאף שבכללות הרי כולם הם בבחי' האור, מ"מ, בפרטיות יותר בזה גופא הנה ג' אורות אלו הם בחי' אמ"ר. ולהעיר, שבדרושים הקודמים¹⁴ מבואר ענין זה בדרך יש לומר, אבל בדרוש אדמו"ר נ"ע¹⁵ מבואר ענין זה להדיא.

(13) תקו"ז ת"ע.

(14) ד"ה והענין כו' אור מים רקיע תרל"ו (סה"מ תרל"ה ח"ב ריש ע' תנו).

(15) ד"ה ביום השמיני שילח תרע"ח (סה"מ תרע"ח ס"ע מג).

(10) יחזקאל א, כב (בשינוי לשון קצת).

אבל כ"ה כמ"ש בפנים בכ"מ בדא"ח).

(11) ע"ז ג, ב.

(12) תדבאר פ"ח. יל"ש איכה רמז

תתרלד.

וכן הוא גם למעלה יותר, עד להאור שקודם הצמצום, שיש בו ג"כ ג' בחי' אלו, דבחי' רקיע הו"ע מה ששיער בעצמו בכח כו', וגם ענין עליית הרצון, דתיכף שעלה ברצונו מיד נתהוו. והנה, רצון לאיזה דבר שייך רק לאחר שישנו תחילה ענין הדבר ההוא בכללות, והו"ע כללות האור שבגילוי, שזהו בחי' מים. ובחי' אור הוא בחי' עצם האור טרם שבא בגילוי*.

ד) **והנה**¹⁶ במקדש מלך¹⁷ מבואר שבחי' רקיע הוא העלאת מ"ן, ובחי' אור ומים הם בהמשכת מ"ד. אמנם, ע"פ המבואר בע"ח¹⁸ הנה כל ג' בחי' אמ"ר ישנם הן בהמשכת מ"ד והן בהעלאת מ"ן. והענין בזה, דבחי' אמ"ר בהמשכת מ"ד ישנם בכל המדריגות, כמובן ממשנת"ל בארוכה. וענין בחי' אמ"ר בהעלאת מ"ן יוכן ענינם בעבודת האדם¹⁹, דענין בחי' רקיע הוא מציאות המקבל, שע"ז נעשה כלי לקבלת האור. ובחי' אור ומים בעבודה הנה שניהם הם בנקודת פנימיות הלב שלמעלה מטעם ודעת, שבזה משתוים ב' הבחי' דאור ומים ששניהם למעלה מטו"ד, והיינו, דעם היות שאור ומים גופא חלוקים זה מזה, מ"מ, משתוים הם בכך ששניהם הם בפשיטות עדיין, ובזה שונים הם מבחי' רקיע, שענין הרקיע הוא אגלידו מיא, שכבר בא בציור מפורט, אבל בחי' אור ומים שניהם הם למעלה מציור, ולכן לפעמים נקראים שניהם בשם אחד, כמארז"ל²⁰ כל אורה שנאמר באליהו אינה אלא בירידת גשמים,

(* כ"כ בר"ה ביום השמיני שילח תרע"ח (סה"מ תרע"ח ס"ע מג ואילך), שגם עצם האור שלמעלה מבחי' גילוי"ה הוא בכלל ג' הבחי' דאמ"ר.

ומשנת"ל (ד"ה תורה צוה פ"ו) שעליית הרצון הוא בחי' רקיע, ההשערה בכח הוא בחי' מים, וכללות האור שבגילוי הוא בחי' אור (ואילו עצם האור שלמעלה מבחי' גילוי אינו בכלל אמ"ר) — כ"כ בכמה דרושי אדמו"ר מהר"ש (ד"ה והענין כו' אור מים רקיע תרל"ו (סה"מ תרל"ה ח"ב ע' תנו). המשך חייב אדם לכרך תרל"ח פכ"ב).

ואין סתירה — כי אמ"ר כולם ישנם בסדר ההשתלשלות עצמו, או בצירוף מה שלמעלה מהשתלשלות. ומעין זה ספירת הכתר לפעמים במנין הספירות ולפעמים לא. —

19) ראה גם ספר הערכים חב"ד ערך אור מים רקיע ס"י (ע' תמו ואילך).
20) ב"ר ספכ"ו.

16) בהבא לקמן — ראה ד"ה ביום השמיני שילח הנ"ל (סה"מ שם ע' מב ואילך).
17) לזהר ח"א לב, ב.
18) שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש וא"ו.

וכתיב²¹ יפיץ ענן אורו, וענין זה ששניהם נקראים בשם אחד הוא לפי שבכללות הם ענין אחד, והיינו ששניהם הם בפשיטות. וכמובן גם מהמבואר בפרדס²² שהאורות מצד עצמם הם פשוטים והציור בהאורות נעשה ע"י הכלים דוקא, שמבאר זה ע"פ משל המים הנתונים בכלי, שהמים עצמם הם פשוטים, ורק נראה בהם גוון כפי אופן הכלי, והיינו, שהמים הם פשוטים כמו האור, אלא שהאור אינו במציאות כלל ואינו שייך לציור כלל, משא"כ ענין המים הוא כפי שכבר בא בהמשכה, ונראה בו ציור, אבל הציור אינו אלא מצד הכלי בלבד, שהרי אפשר שיתנו את המים אח"כ לכלי אחר כו'. וכמו"כ יובן גם בעבודה, שבחי' אור ומים הם בהעבודה שלמעלה מטו"ד, אלא שמ"מ חלוקים הם, שהביטול דמים הוא באופן ששייך עכ"פ לטו"ד, והביטול דאור הוא באופן שאינו שייך כלל לטו"ד. והוא ע"ד ההפרש בין מקיף דחי' למקיף דיחידה, דאף ששניהם הם בבחי' מקיף, מ"מ יש הפרש ביניהם, דמקיף הקרוב יש לו שייכות עכ"פ להפנימי, ומקיף הרחוק הוא למעלה מהפנימי לגמרי. וכמו"כ בעבודה הנה הביטול דרקיע הוא ביטול הישות של המקבל, והביטול דמים הוא הביטול שלמעלה מטו"ד אבל שייך עכ"פ לטו"ד, והביטול דאור הוא בחי' מקיף דיחידה. והנה ע"י העבודה בבחי' אמ"ר בהעלאת מ"ן, אזי נעשה ההמשכה מלמעלה למטה בבחי' אמ"ר כפי שהם בהמשכת מ"ד.

והנה ע"פ הכלל שכל הגבוה ביותר יורד למטה יותר, מובן, שע"י העבודה דבחי' רקיע ממשיכים בחי' עליונה יותר שלמעלה גם מבחי' האור. והיינו, שבחי' אור שייך לבחי' מים, אבל ע"י העבודה דרקיע ממשיכים בחי' שלמעלה יותר מבחי' אור, למעלה גם מבחי' האור כפי שהוא במדריגה היותר נעלית. דהנה, נת"ל שבחי' אמ"ר ישנם בכל המדריגות גם למדריגות היותר נעלות, ועד לבחי' אור כפי שהוא באצילות, וכפי שהוא באריך, בעתיק, ועד כפי שהוא בהאור שקודם הצמצום, וכמשנת"ל שבחי' אור כפי שהוא בהאור שקודם הצמצום הוא עצם האור שלמעלה מגילוי לגמרי. ומ"מ, הנה לאחרי כל העילויים הרי זה רק בחי' אור. אמנם, ע"י העבודה דרקיע ממשיכים בחי' האור כמו שהוא כלול בהעצמות, שבחי' זו היא למעלה גם מבחי' אור, והיא בחי' רקיע המקפת לכל בחי' אמ"ר. והמשכת בחי' זו היא ע"י ביטול מציאות המקבל דוקא, בחי' רקיע בהעלאת מ"ן, שע"י נמשך בחי' רקיע היותר עליון, שהו"ע אור הכלול בהעצמות.

(22) שער עצמות וכלים פ"ד.

(21) איוב לא, יז.

(ה) וּמ"ש גבי לעת"ל מלאה הארץ דעה את הוי' כמים לים מכסים, דלכאורה הרי התכלית הוא שיומשך עד בחי' רקיע, הענין הוא, שלעתיד יהי' זיכוך המטה, ולכן, עכשיו כאשר המטה אינו מזוכך, הנה בכדי שיוכל לקבל צריך להיות ההמשכה עד בחי' רקיע, אבל לעת"ל, הנה מצד זיכוך המטה תהי' די' ההגשמה דההשפעה עד בחי' מים.

(ו) וזהו ענין האירוסין ונישואין שבתורה²³, דעכשיו הוא בחי' אירוסין בלבד, ולעתיד יהי' בבחי' נישואין²⁴, וכמשנת"ל²⁵ בענין בחי' אותיות תגין נקודות וטעמים, שמה שנתגלה עכשיו בתושבע"פ הוא רק בחי' האותיות בלבד, אבל בחי' תגין ונקודות נתגלה רק מיעוט מועט ביותר, ובפרט בחינת הטעמים, שעכשיו הרי זה בהעלם, דוגמת ענין האירוסין, אבל לעתיד יתגלו כל הענינים שבתורה ויומשכו בפנימיות, שזהו דוגמת ענין הנישואין. דהנה, סיבת ההפרש בתושבע"פ בין עכשיו לגבי לעת"ל הוא לפי שבאמת יש חילוק גם בתושב"כ, דעכשיו התושב"כ היא בבחי' כד, כמ"ש²⁶ ותרד העינה ותמלא כדה, היינו, שלא נתגלה כל המעין, כי אם כד אחד בלבד, וכמאמר²⁷ נובלות חכמה שלמעלה תורה, וזהו"ע אירוסין, אבל לעתיד יהי' הכל בגילוי בפנימיות, וזהו"ע הנישואין. והנה, בדוגמא זו הוא ג"כ ההפרש בין גליא שבתורה לפנימיות התורה, דגליא שבתורה היא בחי' אירוסין, ופנימיות התורה היא בחי' נישואין, וזהו שעיקר הגילוי שנתגלה עכשיו הוא גליא דתורה, ולעתיד יהי' גילוי פנימיות התורה²⁸. וזהו מ"ש²⁹ גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, דבהכרח לומר שקאי על פנימיות התורה, שהרי אם נאמר שקאי על גליא דתורה, אינו מובן למה נקרא זה בשם נפלאות, וגם אינו מובן אומר גל עיני, הרי גליא דתורה ניתנה כבר, וצריך להתייגע בה, שעיי"ז מתעלה מעלה מעלה בהשגתה, ומהו ענין הבקשה גל עיני, שיתנו לו דבר חדש. אך הענין הוא, שכתוב זה קאי על פנימיות התורה שנקראת בשם נפלאות, דענין הנפלאות הוא דבר שמופלא ונבדל לגמרי, והו"ע פנימיות התורה

23) בהבא לקמן — ראה ד"ה ולהבין

ענין אירוסין ונישואין בתורה תרל"ו (סה"מ תרל"ה ח"ב ס"ע תנו ואילך). המשך חייב אדם לברך תרל"ח פכ"ד ואילך (סה"מ תרל"ח ע' קמט ואילך).

24) ראה שמו"ר ספ"ט"ו. לקו"ת שה"ש

מח, א. 28) לקו"ת צו יז, א"ב. ובכ"מ.

25) ד"ה תורה צוה פ"ג (לעיל ס"ע 136

26) חיי שרה כד, טז. תקו"ז בהקדמה (יד,

א). שם תיקון כא (מו, ב). ועוד. וראה סה"מ תרל"ח שם.

27) ב"ר פ"ז, ה. וראה סה"מ צ"צ מ,

ב ואילך.

28) לקו"ת צו יז, א"ב. ובכ"מ.

29) תהלים קיט, יח.

שיתגלה לעתיד, דעכשיו נתגלה רק גליא דתורה בלבד, והפנימיות היא בהעלם, שזהו בחי' אירוסין, ולעתיד יתגלה גם הפנימיות, בחי' נישואין. אך מעין זה יש גם עכשיו גילוי פנימיות התורה, והו"ע רזין ורזין דרזין שנתגלו בקבלה ובעומק ובהרחבה יותר בתורת החסידות, שזהו מעין הגילוי דלעתיד, בחי' נישואין, והיינו, דכשם שלעת"ל תתגלה פנימיות התורה בגילוי, והיינו דגם בחי' היותר עליונה שבתורה (כמשנת"ל בבחי' אמ"ר) תומשך בגילוי, הנה מעין זה הוא גם עכשיו בהגילוי שנתגלה בקבלה ובחסידות.

ז) והנה כיון שגליא דתורה היא בחי' אירוסין בלבד, ואין בה עדיין הקליטה, לכן יש צורך בשמירה, ועד"מ בהשגת השכל שצריך לשמירה שלא ילך בדרך עקלתון, וכשם שהוא בענין השכל, כמו"כ הוא גם בענין התורה, דכיון שניתנה בהשגה בשכל אנושי, ואין נרגש הפנימיות שבה, שהרי הפנימיות היא בבחי' ההעלם ומקיף, בחי' אירוסין, לכן יש צורך בשמירה. וזהו מ"ש³⁰ אני חומה זו תורה, שהתורה צריכה לחומה³¹, וכמו עד"מ החומה בגשמיות, שענינה הוא להגן מפני האויבים שלא יכנסו לפנים העיר, וגם להגן על הדברים שבפנים שלא ילכו לחוץ, וכך גם בתורה, שגליא דתורה, כיון שחסר בה הרגש הפנימיות בגילוי, לכן יש צורך בשמירה (כמבואר בקונטרס עץ החיים³²), והשמירה היא שלא יכנסו כו'³³, ושלא תהי' יניקה לחיצונים.

וזהו מ"ש חתום תורה³⁴, חתום אותיות חומת, שהתורה צריכה לחומה (כנ"ל), ומהי החומה לתורה הנה עז"נ בלימודי, ופרש"י תלמידים יראי שמים, והיינו, שיראת שמים היא המגינה על התורה. וזהו ג"כ מה שחומה היא מאבנים דוקא, דאבנים הם אותיות³⁵, והו"ע שמירת האותיות שבתורה, והיינו דגם בתושבע"פ צריכים לדייק בהאותיות, והרי הדיוק בהאותיות אינו מצד ההשגה, כי מצד השכל לא נוגע דיוק האותיות, וכמו שאנו רואים שכמה תנאים וראשונים אומרים אותה הסברא וכל אחד אומרה בסגנון אחר, ומזה מוכח שמצד השכל שבהענין לא נוגע דיוק האותיות כ"כ, אלא ענין הדיוק בהאותיות הוא מצד היר"ש וקב"ע דוקא,

(33) חסר קצת (המו"ל).

(34) ראה סד"ה צור תעודה הנ"ל.

(35) ראה ספר יצירה פ"ד מי"ב (בקצת דפוסים מט"ז).

(30) שה"ש ח, י. פסחים פז, א.

(31) ראה גם ד"ה בראשית ברא תרע"ח

(סה"מ תרע"ח ע' מז ואילך). ד"ה צור תעודה

שבהערה 6.

(32) פי"א ואילך. פכ"א.

שזהו"ע החומה שנעשית מאבנים. וענין היר"ש כפי שהוא בתורה גופא הו"ע לימוד פנימיות התורה. וזהו ג"כ מה שפרש"י צור תעודה קשור התראתי, דהתראתי קאי על התורה³⁶, וצריך לקשור בחי' גליא דתורה ופנימיות התורה יחדיו, ועי"ז נעשה גם פי' הב' שבצור, מלשון תוקף, שמאיר בו התוקף דתורה³¹, ובאופן שהתוקף דתורה מאיר גם בכל עניניו בחלקו בעולם, שעושה מהעולם דירה לו ית' בתחתונים³⁷.

(37) ראה תניא פל"ו.

(36) ראה פי' מצו"צ עה"פ.